

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด ตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional study) มีวัตถุประสงค์ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ความรู้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกข้าวโพด และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ความรู้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกข้าวโพดของเกษตรกร ตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน ซึ่งได้ทำการศึกษาในช่วงเดือนเมษายน 2561 โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ไม่มีกลุ่มตัวอย่างปฏิเสธหรือถอนตัวออกจากการศึกษาในครั้งนี้ จากการศึกษาผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ได้แก่ สถิติ Chi square test และ Fisher's exact test โดยผู้ศึกษานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

#### 4.1 ผลการศึกษา

##### 4.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งเป็น

##### 4.1.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

##### 4.1.1.2 ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

##### 4.1.1.3 การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

##### 4.1.2 การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

##### 4.1.3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ความรู้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

#### 4.2 อภิปรายผลการศึกษา

## 4.1 ผลการศึกษา

### 4.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคล แบ่งเป็น

#### 4.1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.4 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 51 – 60 ปี ร้อยละ 51.8 อายุเฉลี่ย  $49.66 \pm 7.33$  ปี อายุสูงสุด 60 ปี อายุต่ำสุด 26 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 90.4 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 60.7 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช ร้อยละ 20.0 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปีมากกว่า 25,000 บาทขึ้นไป ร้อยละ 49.6 รองลงมาคือ 20,001 - 25,000 บาท ร้อยละ 16.1 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ย 16-20 ปี ร้อยละ 23.6 รองลงมาคือ 6-10 ปี ร้อยละ 23.2 โดยระยะเวลาในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ย  $18.90 \pm 10.02$  ปี สูงสุด 42 ปี ต่ำสุด 1 ปี จำนวนครั้งการปลูกข้าวโพดในรอบ 1 ปี จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 65.7 มีพื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวโพดสูงสุด 1 - 10 ไร่ ร้อยละ 37.5 รองลงมาคือ 11 - 20 ไร่ ร้อยละ 35.0 พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเฉลี่ย  $16.70 \pm 9.99$  ไร่ สูงสุด 50 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเพาะปลูกข้าวโพด 6 - 10 ปี ร้อยละ 27.5 รองลงมาคือ 16 - 20 ปี ร้อยละ 25.4 ประสบการณ์การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเพาะปลูกข้าวโพดเฉลี่ย  $16.70 \pm 8.94$  ปี สูงสุด 40 ปี ต่ำสุด 1 ปี ส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชต่อการเพาะปลูกข้าวโพดใน 1 ปี จำนวน 1 - 5 ครั้ง ร้อยละ 94.6 ส่วนใหญ่ไม่เคยมีอาการผิดปกติหรืออาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 63.9 ส่วนผู้ที่มีอาการผิดปกติ ร้อยละ 36.1 อาการผิดปกติที่พบมากที่สุดได้แก่ วิงเวียนศีรษะ มึนงง ปวดศีรษะ ร้อยละ 21.1 รองลงมาคือ แสบจมูก คอแห้ง เจ็บคอ ร้อยละ 19.3 ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=280)

| ข้อมูลทั่วไป | จำนวน (n=280) | ร้อยละ |
|--------------|---------------|--------|
| <b>เพศ</b>   |               |        |
| ชาย          | 169           | 60.4   |
| หญิง         | 111           | 39.6   |
| <b>อายุ</b>  |               |        |
| 20 – 30 ปี   | 6             | 2.1    |
| 31 - 40 ปี   | 29            | 10.4   |

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=280) (ต่อ)

| ข้อมูลทั่วไป                                     | จำนวน (n=280) | ร้อยละ |
|--------------------------------------------------|---------------|--------|
| 41 - 50 ปี                                       | 100           | 35.7   |
| 51 - 60 ปี                                       | 145           | 51.8   |
| อายุเฉลี่ย $49.66 \pm 7.33$ , Min = 26, Max = 60 |               |        |
| <b>สถานภาพ</b>                                   |               |        |
| โสด                                              | 13            | 4.6    |
| สมรส/แยกกันอยู่                                  | 253           | 90.4   |
| หม้าย/หย่า                                       | 14            | 5.0    |
| <b>ระดับการศึกษา</b>                             |               |        |
| ไม่ได้เรียนหนังสือ                               | 2             | 0.7    |
| ประถมศึกษา                                       | 170           | 60.7   |
| มัธยมศึกษาตอนต้น                                 | 42            | 15.0   |
| มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช                           | 56            | 20.0   |
| อนุปริญญา, ปวส. หรือเทียบเท่า                    | 7             | 2.5    |
| ปริญญาตรี                                        | 3             | 1.1    |
| <b>รายได้ของครอบครัว</b>                         |               |        |
| น้อยกว่า 5,000 บาท                               | 13            | 4.6    |
| 5,000 - 10,000 บาท                               | 24            | 8.6    |
| 10,001 - 15,000 บาท                              | 24            | 8.6    |
| 15,001 - 20,000 บาท                              | 35            | 12.5   |
| 20,001 - 25,000 บาท                              | 45            | 16.1   |
| มากกว่า 25,000 บาท ขึ้นไป                        | 139           | 49.6   |
| <b>ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด</b>                |               |        |
| 0 - 5 ปี                                         | 29            | 10.4   |
| 6 - 10 ปี                                        | 65            | 23.2   |
| 11 - 15 ปี                                       | 26            | 9.3    |
| 16 - 20 ปี                                       | 66            | 23.6   |
| 21 - 25 ปี                                       | 12            | 4.3    |
| 26 - 30 ปี                                       | 59            | 21.1   |
| 31 ปี ขึ้นไป                                     | 23            | 8.2    |

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=280) (ต่อ)

| ข้อมูลทั่วไป                                                                 | จำนวน (n=280) | ร้อยละ |
|------------------------------------------------------------------------------|---------------|--------|
| ประสบการณ์เฉลี่ยเฉลี่ย 18.90 ±10.02, Min = 1, Max = 42                       |               |        |
| <b>จำนวนครั้งการปลูกข้าวโพดในรอบ 1 ปี</b>                                    |               |        |
| 1 ครั้ง                                                                      | 184           | 65.7   |
| 2 ครั้ง                                                                      | 96            | 34.3   |
| <b>พื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวโพด</b>                                           |               |        |
| 1 – 10 ไร่                                                                   | 105           | 37.5   |
| 11 – 20 ไร่                                                                  | 98            | 35.0   |
| 21 – 30 ไร่                                                                  | 62            | 22.1   |
| 31 – 40 ไร่                                                                  | 13            | 4.6    |
| 41 ไร่ ขึ้นไป                                                                | 2             | 0.7    |
| พื้นที่เฉลี่ย 16.70 ±9.99, Min = 1, Max = 50                                 |               |        |
| <b>การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเพาะปลูกข้าวโพด</b>                        |               |        |
| 0 – 5 ปี                                                                     | 31            | 11.1   |
| 6 – 10 ปี                                                                    | 77            | 27.5   |
| 11 – 15 ปี                                                                   | 37            | 13.2   |
| 16 – 20 ปี                                                                   | 71            | 25.4   |
| 21 – 25 ปี                                                                   | 12            | 4.3    |
| 26 – 30 ปี                                                                   | 42            | 15.0   |
| 31 ปี ขึ้นไป                                                                 | 10            | 3.6    |
| ระยะเวลาเฉลี่ย 16.70 ±8.94, Min = 1, Max = 40                                |               |        |
| <b>การใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชจำนวนครั้งต่อการเพาะปลูกข้าวโพดใน 1 ปี</b> |               |        |
| 1 - 5 ครั้ง                                                                  | 265           | 94.6   |
| 6 – 10 ครั้ง                                                                 | 12            | 4.3    |
| 11 – 15 ครั้ง                                                                | 1             | 0.4    |
| 16 – 20 ครั้ง                                                                | 0             | 0      |
| มากกว่า 20 ครั้ง                                                             | 2             | 0.7    |

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=280) (ต่อ)

| ข้อมูลทั่วไป                                                                | จำนวน (n=280) | ร้อยละ |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------------|--------|
| <b>สารเคมีกำจัดวัชพืช</b>                                                   |               |        |
| ใช้                                                                         | 272           | 97.1   |
| ไม่ใช้                                                                      | 8             | 2.9    |
| <b>สารเคมีกำจัดแมลง</b>                                                     |               |        |
| ใช้                                                                         | 167           | 59.6   |
| ไม่ใช้                                                                      | 113           | 40.4   |
| <b>สารเคมีกำจัดโรคข้าวโพด</b>                                               |               |        |
| ใช้                                                                         | 75            | 26.8   |
| ไม่ใช้                                                                      | 205           | 73.2   |
| <b>สารกำจัดเชื้อรา</b>                                                      |               |        |
| ใช้                                                                         | 82            | 29.3   |
| ไม่ใช้                                                                      | 198           | 70.7   |
| <b>อาการผื่นปฏิกิริยาหรืออาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช</b> |               |        |
| ไม่เคย                                                                      | 179           | 63.9   |
| เคย                                                                         | 101           | 36.1   |
| <b>อาการผื่นปฏิกิริยาหรืออาการเจ็บป่วย(ตอบได้มากกว่า 1 อาการ)</b>           |               |        |
| วิงเวียนศีรษะ มึนงง ปวดศีรษะ                                                | 59            | 21.1   |
| คลื่นไส้ อาเจียน                                                            | 30            | 10.7   |
| แสบจมูก คอแห้ง เจ็บคอ                                                       | 54            | 19.3   |
| แสบตา น้ำตาไหล ตาแดง ตาพร่ามัว                                              | 50            | 17.9   |
| มีผื่นคันบริเวณผิวหนัง ผิวหนังอักเสบ                                        | 31            | 11.1   |
| แน่นหน้าอก หายใจติดขัด                                                      | 3             | 1.1    |
| เป็นลมหมดสติ / ช็อก                                                         | 4             | 1.4    |

#### 4.1.1.2 ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมาคือมีความรู้ในระดับสูง ร้อยละ 31.4 โดยมีคะแนนความรู้เฉลี่ย เท่ากับ  $10.20 \pm 2.10$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 0 คะแนน คะแนนสูงสุด เท่ากับ 14 คะแนน ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช       | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับต่ำ (0 – 7 คะแนน)                         | 21    | 7.5    |
| ระดับปานกลาง (8 – 11 คะแนน)                    | 171   | 61.1   |
| ระดับสูง (12 – 15 คะแนน)                       | 88    | 31.4   |
| (Mean = 10.20, S.D. = 2.10, Min = 0, Max = 14) |       |        |

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้งควรอาบน้ำฟอกสบู่ให้สะอาดทันที ร้อยละ 95.0 รองลงมาคือ หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรนำชุดอุปกรณ์ใส่ป้องกันอันตราย ไปซักด้วยผงซักฟอกทันที ร้อยละ 92.1 และการไม่สวมถุงมืออย่างยาวและเสื้อคลุมพลาสติกขณะสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะทำให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถซึมผ่านผิวหนังเข้าสู่ร่างกายและเป็นพิษต่อร่างกายได้ ร้อยละ 90.7 ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด คือ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพต้องมีความเป็นพิษรุนแรงที่สุดในการกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 82.5 รองลงมาคือ การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่มากกว่าฉลากกำหนดไว้ ทำให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้มข้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีฤทธิ์ในการทำลายศัตรูพืชได้ดีขึ้น ร้อยละ 73.6 ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละ ของคะแนนความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ข้อคำถาม                                                                                                                                                         | ตอบถูกต้อง        | ตอบผิด            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|
|                                                                                                                                                                  | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |
| 1.สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หมายถึงสารเคมีใดๆ ที่ใช้ป้องกัน กำจัด ขับไล่ หรือกำจัดแมลงศัตรูพืช วัชพืช เชื้อรา และโรคอื่นๆ                                             | 224<br>(80.0)     | 56<br>(20.0)      |
| 2.วิธีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบ่งได้ 3 วิธี ได้แก่ การใช้แบบผสมน้ำ การใช้แบบฝุ่นหรือผง และการใช้แบบเม็ด                                                      | 226<br>(80.7)     | 54<br>(19.3)      |
| 3.สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีความเป็นพิษรุนแรงที่สุดในการกำจัดศัตรูพืช                                                                           | 49<br>(17.5)      | 231<br>(82.5)     |
| 4.สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง ในอวัยวะต่างๆ ของร่างกายได้                                                                          | 197<br>(70.4)     | 83<br>(29.7)      |
| 5.สารเคมีกำจัดศัตรูพืชบางชนิดมีฤทธิ์รุนแรง ถ้าสูดดมเข้าไปแล้วอาจทำให้เยื่อจมูกอักเสบได้                                                                          | 199<br>(71.1)     | 81<br>(28.9)      |
| 6.สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถสลายตัวได้โดยง่าย ทำให้ไม่มีสารพิษหรือสารเคมีตกค้างในอาหารหรือน้ำแต่อย่างใด                                                          | 164<br>(58.6)     | 116<br>(41.4)     |
| 7.การไม่สวมถุงมืออย่างยาว และเสื้อคลุมพลาสติก ขณะสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะทำให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถซึมผ่านผิวหนังเข้าสู่ร่างกาย และเป็นพิษต่อร่างกายได้ | 254<br>(90.7)     | 26<br>(9.3)       |
| 8.การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่มากกว่าฉลากกำหนดไว้ ทำให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้มข้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีฤทธิ์ในการทำลายศัตรูพืชได้ดีขึ้น       | 74<br>(26.4)      | 206<br>(73.6)     |
| 9.ขณะทำการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช สามารถยืนตำแหน่งใดก็ได้ตามความถนัด                                                                                          | 238<br>(85.0)     | 42<br>(15.0)      |
| 10.หากหัวฉีดพ่นอุดตัน ควรล้างให้สะอาดและใช้ปากเป่าเพื่อเอาเศษที่อุดตันออก                                                                                        | 249<br>(88.9)     | 31<br>(11.1)      |
| 11.หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้งควรอาบน้ำฟอกสบู่ให้สะอาดทันที                                                                                        | 266<br>(95.0)     | 14<br>(5.0)       |

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละ ของคะแนนความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280) (ต่อ)

| ข้อคำถาม                                                                                                         | ตอบถูกต้อง<br>จำนวน<br>(ร้อยละ) | ตอบผิด<br>จำนวน<br>(ร้อยละ) |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------|-----------------------------|
| 12.หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรนำชุดอุปกรณ์ใส่ป้องกันอันตราย ไปซักด้วยผงซักฟอกทันที                     | 258<br>(92.1)                   | 22<br>(7.9)                 |
| 13.ควรเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เหลือจากการฉีดพ่นไว้ในถังฉีดพ่น เพื่อสะดวกในการนำไปฉีดพ่นครั้งต่อไป             | 130<br>(46.4)                   | 150<br>(53.6)               |
| 14.เมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหมดแล้ว ภาชนะบรรจุสารเคมีสามารถนำมาล้างให้สะอาด และนำกลับมาใช้ในครัวเรือนได้ต่อไป | 244<br>(87.1)                   | 36<br>(12.9)                |
| 15.ภาชนะที่บรรจุสารเคมีกำจัดศัตรูพืชควรทำลายด้วยวิธีการเผา                                                       | 85<br>(30.4)                    | 195<br>(69.6)               |

#### 4.1.1.3 การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับของการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับต่ำ ร้อยละ 64.3 รองลงมาคือ การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง ร้อยละ 34.3 โดยมีค่าเฉลี่ยการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เท่ากับ  $12.03 \pm 1.53$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 7 คะแนน คะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 คะแนน ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ระดับของการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับสูง ( 12 – 15คะแนน)                        | 4     | 1.4    |
| ระดับปานกลาง (9 – 11 คะแนน)                     | 96    | 34.3   |
| ระดับต่ำ (5 – 8 คะแนน)                          | 180   | 64.3   |
| (Mean = 12.03, S.D. = 1.53, Min = 7, Max = 15)  |       |        |

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเชิงลบ หรือผู้ตอบแบบสอบถามตอบไม่เคยปฏิบัติตามข้อความในประโยคนั้นเลย มากที่สุด คือ ท่านเคยผูกสัญญากับบริษัทรับซื้อผลผลิตเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของบริษัทผู้รับซื้อ ร้อยละ 90.3 รองลงมาคือ ท่านเคยได้รับการสนับสนุนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายจากผู้รับซื้อผลผลิต ร้อยละ 71.8 และตัวแทนจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเคยนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายให้ท่านที่บ้านของท่าน ร้อยละ 62.9 ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n=280)

| ข้อความ                                                                                                              | การปฏิบัติ        |                   |                   | $\bar{x}$ | SD   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-----------|------|
|                                                                                                                      | เป็นประจำ         | บางครั้ง          | ไม่เคย            |           |      |
|                                                                                                                      | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |           |      |
| 1.ท่านสามารถซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ โดยเดินทางไปซื้อสะดวกและหาซื้อได้ง่าย                                        | 136<br>(48.6)     | 139<br>(49.6)     | 5<br>(1.8)        | 1.57      | 0.78 |
| 2.ท่านเคยได้รับการสนับสนุนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายจากผู้รับซื้อผลผลิต                             | 23<br>(8.2)       | 56<br>(20.0)      | 201<br>(71.8)     | 2.64      | 0.63 |
| 3.ตัวแทนจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเคยนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายให้ท่านที่บ้านของท่าน                                      | 11<br>(3.9)       | 93<br>(33.2)      | 179<br>(62.9)     | 2.59      | 0.57 |
| 4.ท่านสามารถนำผลิตภัณฑ์สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้ก่อน แล้วจ่ายเงินค่าซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต | 20<br>(7.1)       | 143<br>(51.1)     | 117<br>(41.8)     | 2.35      | 0.61 |
| 5.ท่านเคยผูกสัญญากับบริษัทรับซื้อผลผลิตเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของบริษัทผู้รับซื้อ                        | 3<br>(1.1)        | 24<br>(8.6)       | 253<br>(90.3)     | 2.89      | 0.34 |

#### 4.1.2 การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

##### 4.1.2.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 93.9 รองลงมาคือ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง ร้อยละ 6.1 ค่าเฉลี่ยการรับรู้โอกาสเสี่ยงเท่ากับ  $13.66 \pm 1.34$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 9 คะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 ดังตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับการรับรู้โอกาสเสี่ยง                      | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับปานกลาง (9 – 11 คะแนน)                    | 17    | 6.1    |
| ระดับสูง (12 – 15 คะแนน)                       | 263   | 93.9   |
| (Mean = 13.66, S.D. = 1.34, Min = 9, Max = 15) |       |        |

เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดคือ ท่านอาจมีโอกาสเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงควรมีการตรวจเลือดเพื่อหารสารพิษในร่างกายปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 93.2 รองลงมาคือ ท่านอาจเกิดอาการแพ้พิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ถ้าไม่สวมใส่อุปกรณ์การป้องกัน ร้อยละ 84.6 และ การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดแมลงกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้ง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยมากกว่าผู้ที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยครั้ง ร้อยละ 78.2 ดังตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 จำนวนและร้อยละ การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| การรับรู้โอกาสเสี่ยง                                                                                                       | ความคิดเห็น       |                   |                   | $\bar{x}$ | SD   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-----------|------|
|                                                                                                                            | เห็นด้วย          | ไม่แน่ใจ          | ไม่เห็นด้วย       |           |      |
|                                                                                                                            | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |           |      |
| 1.การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดแมลงกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้ง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยมากกว่าผู้ที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยครั้ง | 219<br>(78.2)     | 56<br>(20.0)      | 5<br>(1.8)        | 2.76      | 0.47 |
| 2.ท่านอาจเกิดอาการแพ้พิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ถ้าไม่สวมใส่อุปกรณ์การป้องกัน                                              | 237<br>(84.6)     | 41<br>(14.6)      | 2<br>(0.8)        | 2.84      | 0.39 |
| 3.สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่สามารถเข้าสู่ร่างกายได้ง่าย เพราะมีเสื้อผ้า และผิวหนังป้องกันอยู่                                 | 32<br>(11.4)      | 117<br>(41.8)     | 131<br>(46.8)     | 2.35      | 0.68 |
| 4.ท่านอาจมีอาการ ไอ อืดอัดในทรวงอก หายใจลำบาก ถ้าหากได้รับการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชผ่านทางระบบทางเดินหายใจ             | 218<br>(77.9)     | 57<br>(20.4)      | 5<br>(1.8)        | 2.76      | 0.47 |
| 5.ท่านอาจมีโอกาสเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงควรมีการตรวจเลือดเพื่อหารสารพิษในร่างกาย ปีละ 1 ครั้ง             | 261<br>(93.2)     | 18<br>(6.4)       | 1<br>(0.4)        | 2.96      | 0.55 |

#### 4.1.2.2 การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 57.9 รองลงมาคือ การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.1 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ความรุนแรงเท่ากับ  $11.67 \pm 1.41$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 9 คะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 ดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.8 ระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับการรับรู้ความรุนแรง                       | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับปานกลาง (9 – 11 คะแนน)                    | 118   | 42.1   |
| ระดับสูง (12 – 15 คะแนน)                       | 162   | 57.9   |
| (Mean = 11.63, S.D. = 1.34, Min = 9, Max = 15) |       |        |

เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดคือ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชนอกจากจะเกิดอันตรายแก่ผู้ฉีดพ่นแล้ว ยังส่งต่อสมาชิกในครอบครัวได้หากมีการจัดเก็บและการกำจัดไม่ถูกต้อง ร้อยละ 86.8 รองลงมาคือ ถ้าได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมากท่านมีโอกาสแพ้พิษจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ ร้อยละ 80.4 และ การมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสะสมในร่างกายจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง ร้อยละ 66.1 ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละ การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| การรับรู้ความรุนแรง                                                                                                | ความคิดเห็น   |               |             | $\bar{x}$ | SD   |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|-------------|-----------|------|
|                                                                                                                    | เห็นด้วย      | ไม่แน่ใจ      | ไม่เห็นด้วย |           |      |
|                                                                                                                    | จำนวน         | จำนวน         | จำนวน       |           |      |
|                                                                                                                    | (ร้อยละ)      | (ร้อยละ)      | (ร้อยละ)    |           |      |
| 1. ผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชบ่อยๆ อาจทำให้ป่วยด้วยโรคมะเร็ง โรคตับอักเสบ เป็นหมัน แท้งบุตร และเกิดอาการแพ้ได้ง่าย | 161<br>(57.5) | 112<br>(40.0) | 7<br>(2.5)  | 2.55      | 0.55 |
| 2. ถ้าได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมาก ท่านมีโอกาสแพ้พิษจนถึงขั้นเสียชีวิตได้                                 | 225<br>(80.4) | 52<br>(18.6)  | 3<br>(1.0)  | 2.79      | 0.43 |

ตารางที่ 4.9 จำนวนและร้อยละ การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280) (ต่อ)

| การรับรู้ความรุนแรง                                                                                                        | ความคิดเห็น   |               |              | $\bar{x}$ | SD   |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------|--------------|-----------|------|
|                                                                                                                            | เห็นด้วย      | ไม่แน่ใจ      | ไม่เห็นด้วย  |           |      |
|                                                                                                                            | จำนวน         | จำนวน         | จำนวน        |           |      |
|                                                                                                                            | (ร้อยละ)      | (ร้อยละ)      | (ร้อยละ)     |           |      |
| 3.อาการและการเจ็บป่วยจากการได้รับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นอาการป่วยเล็กน้อย ไม่ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน       | 41<br>(14.6)  | 164<br>(58.6) | 75<br>(26.8) | 2.12      | 0.63 |
| 4.การมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสะสมในร่างกายจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง                                                     | 185<br>(66.1) | 86<br>(30.7)  | 9<br>(3.2)   | 2.63      | 0.55 |
| 5.สารเคมีกำจัดศัตรูพืชนอกจากจะเกิดอันตรายแก่ผู้ฉีดพ่นแล้ว ยังส่งต่อสมาชิกในครอบครัวได้หากมีการจัดเก็บและการกำจัดไม่ถูกต้อง | 243<br>(86.8) | 19<br>(6.8)   | 18<br>(6.4)  | 2.80      | 0.55 |

4.1.2.3 การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างพบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 89.6 รองลงมาคือ การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง ร้อยละ 9.6 และการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับต่ำ ร้อยละ 0.7 ค่าเฉลี่ยการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ  $13.60 \pm 1.52$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 8 คะแนนสูงสุด เท่ากับ 15 ดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 ระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับการรับรู้ประโยชน์                         | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับต่ำ (5 – 8 คะแนน)                         | 2     | 0.7    |
| ระดับปานกลาง (9 – 11 คะแนน)                    | 27    | 9.6    |
| ระดับสูง (12 – 15 คะแนน)                       | 251   | 89.6   |
| (Mean = 13.60, S.D. = 1.52, Min = 8, Max = 15) |       |        |

เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดคือ ถ้าท่านสวมใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันตนเองขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ตนเองจากอันตรายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ร้อยละ 86.4 และถ้าท่านเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือมีการทำลายบรรจุภัณฑ์อย่างถูกวิธี จะช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของท่านและบุคคลในครอบครัวได้ ร้อยละ 83.9 ดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละ การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| การรับรู้ประโยชน์                                                                                                 | ความคิดเห็น       |                   |                   | $\bar{x}$ | SD   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-----------|------|
|                                                                                                                   | เห็นด้วย          | ไม่แน่ใจ          | ไม่เห็นด้วย       |           |      |
|                                                                                                                   | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |           |      |
| 1.การมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ท่านรู้วิธีป้องกันตนเองจากอันตรายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ | 242<br>(86.4)     | 33<br>(11.8)      | 5<br>(1.8)        | 2.85      | 0.41 |
| 2.ถ้าท่านสวมใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันตนเองขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้           | 244<br>(87.2)     | 32<br>(11.4)      | 4<br>(1.4)        | 2.85      | 0.40 |

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละ การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280) (ต่อ)

| การรับรู้ประโยชน์                                                                                                                              | ความคิดเห็น       |                   |                   | $\bar{x}$ | SD   |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|-----------|------|
|                                                                                                                                                | เห็นด้วย          | ไม่แน่ใจ          | ไม่เห็นด้วย       |           |      |
|                                                                                                                                                | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |           |      |
| 3.การสวมถุงมือผ้าสามารถป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้                                                                                | 77<br>(27.5)      | 61<br>(21.8)      | 142<br>(50.7)     | 2.23      | 0.85 |
| 4.ถ้าท่านเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หรือมีการทำลายบรรจุภัณฑ์อย่างถูกวิธี จะช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของท่านและบุคคลในครอบครัวได้       | 235<br>(83.9)     | 39<br>(14.9)      | 6<br>(2.2)        | 2.82      | 0.44 |
| 5.ท่านปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากเกี่ยวกับวิธีการปฐมพยาบาลขณะท่านได้รับพิษจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะสามารถช่วยลดอันตราย และความรุนแรงของสารพิษลงได้ | 244<br>(87.1)     | 31<br>(11.1)      | 5<br>(1.8)        | 2.86      | 0.39 |

#### 4.1.2.4 การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.4 รองลงมาคือ การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง ร้อยละ 26.1 และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับต่ำ ร้อยละ 8.7 ค่าเฉลี่ยการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตน เท่ากับ  $10.60 \pm 1.64$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 5 คะแนนสูงสุด เท่ากับ 13 ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 ระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับการรับรู้อุปสรรค                          | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับต่ำ (5 – 8 คะแนน)                         | 24    | 8.7    |
| ระดับปานกลาง (9 – 11 คะแนน)                    | 183   | 65.4   |
| ระดับสูง (12 – 15 คะแนน)                       | 73    | 26.1   |
| (Mean = 10.60, S.D. = 1.64, Min = 5, Max = 13) |       |        |

เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด คือ ท่านไม่ควรสูบบุหรี่หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันที ควรทำความสะอาดร่างกายก่อน ร้อยละ 86.8 รองลงมาคือ หลังจากฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 5 วัน ก็สามารถเก็บผลผลิตนั้นมารับประทานได้ ร้อยละ 67.1 และท่านใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชขณะทำการฉีดพ่นทุกครั้ง ถึงแม้จะทำให้ท่านรู้สึกไม่คล่องตัว หรืออึดอัด ร้อยละ 66.4 ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวนและร้อยละ การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ด้านการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| การรับรู้อุปสรรค                                                                                                          | ข้อคิดเห็น    |              |               | $\bar{x}$ | SD   |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|--------------|---------------|-----------|------|
|                                                                                                                           | เห็นด้วย      | ไม่แน่ใจ     | ไม่เห็นด้วย   |           |      |
|                                                                                                                           | จำนวน         | จำนวน        | จำนวน         |           |      |
|                                                                                                                           | (ร้อยละ)      | (ร้อยละ)     | (ร้อยละ)      |           |      |
| 1.ท่านไม่สามารถซื้ออุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ เนื่องจากมีราคาแพง                                     | 61<br>(21.8)  | 86<br>(30.7) | 133<br>(47.5) | 2.26      | 0.79 |
| 2.การศึกษาเอกสาร และฉลากคำแนะนำก่อนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ท่านเสียเวลาในการทำงาน                                  | 37<br>(13.2)  | 61<br>(21.8) | 182<br>(65.0) | 2.52      | 0.72 |
| 3.ท่านใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชขณะทำการฉีดพ่นทุกครั้ง ถึงแม้จะทำให้ท่านรู้สึกไม่คล่องตัว หรืออึดอัด | 186<br>(66.4) | 65<br>(23.2) | 29<br>(10.4)  | 2.56      | 0.66 |
| 4.ท่านไม่ควรสูบบุหรี่หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันที ควรทำความสะอาดร่างกายก่อน                                     | 243<br>(86.8) | 26<br>(9.3)  | 11<br>(3.9)   | 2.83      | 0.47 |
| 5.หลังจากฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช 5 วัน ก็สามารถใช้เก็บผลผลิตนั้นมารับประทานได้                                         | 40<br>(14.3)  | 52<br>(18.6) | 188<br>(67.1) | 2.53      | 0.73 |

#### 4.1.3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.3 รองลงมาคือ พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับปานกลาง ร้อยละ 30.4 และพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับต่ำ ร้อยละ 0.4 ค่าเฉลี่ยพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เท่ากับ  $26.33 \pm 2.55$  คะแนน คะแนนต่ำสุด เท่ากับ 18 คะแนนสูงสุด เท่ากับ 30 ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 ระดับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับ                                           | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------------------|-------|--------|
| ระดับต่ำ (10 – 18 คะแนน)                        | 1     | 0.4    |
| ระดับปานกลาง (19 – 25 คะแนน)                    | 85    | 30.4   |
| ระดับสูง (26 – 30 คะแนน)                        | 194   | 69.3   |
| (Mean = 26.33, S.D. = 2.55, Min = 18, Max = 30) |       |        |

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด คือ หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ท่านแจ้งบุคคลในครอบครัวไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่ฉีดพ่นเสร็จใหม่ ร้อยละ 94.6 รองลงมาคือ ขณะฉีดพ่นสารเคมีท่านจะอยู่เหนือทิศทางลม ร้อยละ 85.7 และท่านตรวจสอบอุปกรณ์ และเครื่องมือก่อนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 85.4 ส่วนพฤติกรรมที่ไม่เคยปฏิบัติมากที่สุด คือ เมื่อรู้สึกหิวขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ท่านก็จะพักรับประทานอาหารทันที โดยไม่ทำความสะอาดร่างกายก่อน ร้อยละ 78.2 และเมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่หมด ท่านจะทิ้งสารเคมีลงบนพื้นดินหรือน้ำ ร้อยละ 68.2 ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละ พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ข้อความ                                                                 | การปฏิบัติ          |                     |                   | $\bar{x}$ | SD   |
|-------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------|-------------------|-----------|------|
|                                                                         | ปฏิบัติ<br>ทุกครั้ง | ปฏิบัติ<br>บางครั้ง | ไม่เคย<br>ปฏิบัติ |           |      |
|                                                                         | จำนวน               | จำนวน               | จำนวน             |           |      |
|                                                                         | (ร้อยละ)            | (ร้อยละ)            | (ร้อยละ)          |           |      |
| 1.ท่านอ่านฉลาก คำแนะนำ และวิธีใช้ ก่อน<br>การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช    | 212<br>(75.7)       | 67<br>(23.9)        | 1<br>(0.4)        | 2.75      | 0.44 |
| 2.ท่านตรวจสอบอุปกรณ์ และเครื่องมือก่อน<br>การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช | 239<br>(85.4)       | 37<br>(13.2)        | 4<br>(1.4)        | 2.89      | 0.67 |
| 3.ท่านผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากกว่า 2<br>ชนิด ในการฉีดพ่น              | 44<br>(15.7)        | 165<br>(58.9)       | 71<br>(25.4)      | 2.10      | 0.63 |

ตารางที่ 4.15 จำนวนและร้อยละ พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)  
(ต่อ)

| ข้อความ                                                                                                           | การปฏิบัติ          |                     |                   | $\bar{x}$ | SD   |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------|-------------------|-----------|------|
|                                                                                                                   | ปฏิบัติ<br>ทุกครั้ง | ปฏิบัติ<br>บางครั้ง | ไม่เคย<br>ปฏิบัติ |           |      |
|                                                                                                                   | จำนวน               | จำนวน               | จำนวน             |           |      |
|                                                                                                                   | (ร้อยละ)            | (ร้อยละ)            | (ร้อยละ)          |           |      |
| 4.ท่านสวมถุงมือผ้าในการฉีดพ่นสารเคมี<br>กำจัดศัตรูพืช                                                             | 110<br>(39.3)       | 92<br>(32.9)        | 78<br>(27.9)      | 1.89      | 0.81 |
| 5.ขณะฉีดพ่นสารเคมีท่านจะอยู่เหนือ<br>ทิศทางลม                                                                     | 240<br>(85.7)       | 29<br>(10.4)        | 11<br>(3.9)       | 2.82      | 0.47 |
| 6.เมื่อรู้สึกหิวขณะฉีดพ่นสารเคมีกำจัด<br>ศัตรูพืช ท่านก็จะพักรับประทานอาหาร<br>ทันที โดยไม่ทำความสะอาดร่างกายก่อน | 23<br>(8.2)         | 38<br>(13.6)        | 219<br>(78.2)     | 2.70      | 0.61 |
| 7.เมื่อใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชไม่หมด ท่าน<br>จะทิ้งสารเคมีลงบนพื้นดินหรือน้ำ                                      | 14<br>(5.0)         | 75<br>(26.8)        | 191<br>(68.2)     | 2.63      | 0.57 |
| 8.เมื่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกระเด็นถูก<br>ร่างกายท่านจะทำความสะอาดทันที                                            | 226<br>(80.7)       | 50<br>(17.9)        | 4<br>(1.4)        | 2.79      | 0.44 |
| 9.ท่านอาบน้ำด้วยสบู่ และสระผมด้วย<br>แชมพูหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช<br>ทันที                              | 236<br>(84.3)       | 42<br>(15.0)        | 2<br>(0.7)        | 2.84      | 0.39 |
| 10.หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ท่าน<br>แจ้งบุคคลในครอบครัวไม่ให้เข้าไปในบริเวณ<br>ที่ฉีดพ่นเสร็จใหม่           | 265<br>(94.6)       | 11<br>(3.9)         | 4<br>(1.4)        | 2.93      | 0.30 |

#### 4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ความรู้, ประสิทธิภาพในการปลูกข้าวโพด) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

4.1.4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ประสิทธิภาพในการปลูกข้าวโพด) กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ประสิทธิภาพในการปลูกข้าวโพด) กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สถิติ Chi square test และ Fisher's exact test พบว่า รายได้ และประสิทธิภาพในการปลูกข้าวโพด (จำนวนพื้นที่ทำการเพาะปลูก, อาการผิดปกติหรืออาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ ได้แก่ เพศ, อายุ, สถานภาพ, การศึกษา, ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ประสิทธิภาพในการปลูกข้าวโพด) กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มตัวอย่าง ( $n = 280$ )

| ข้อมูลทั่วไป | จำนวน<br>(n=280)<br>ร้อยละ | ระดับพฤติกรรม     |                   | x <sup>2</sup> | p-<br>value |
|--------------|----------------------------|-------------------|-------------------|----------------|-------------|
|              |                            | ระดับต่ำ          |                   |                |             |
|              |                            | ถึง               | ระดับสูง          |                |             |
|              |                            | ระดับปานกลาง      |                   |                |             |
|              |                            | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                |             |
| เพศ          |                            |                   |                   | 3.346          | 0.067       |
| ชาย          | 169(60.4)                  | 45(26.6)          | 124(73.4)         |                |             |
| หญิง         | 111(39.6)                  | 41(36.9)          | 70(63.1)          |                |             |
| อายุ         |                            |                   |                   | 0.240          | 0.624       |
| 20 – 40 ปี   | 35(12.5)                   | 12(34.3)          | 23(65.7)          |                |             |
| 41 - 56 ปี   | 245(87.5)                  | 74(30.2)          | 171(69.8)         |                |             |

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด) กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280) (ต่อ)

| ข้อมูลทั่วไป                         | จำนวน<br>(n=280)<br>ร้อยละ | ระดับพฤติกรรม     |                   | x <sup>2</sup> | p-<br>value |
|--------------------------------------|----------------------------|-------------------|-------------------|----------------|-------------|
|                                      |                            | ระดับต่ำ          |                   |                |             |
|                                      |                            | ถึง               | ระดับสูง          |                |             |
|                                      |                            | ระดับปานกลาง      |                   |                |             |
|                                      |                            | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                |             |
| สถานภาพ                              |                            |                   |                   | 1.412          | 0.225       |
| โสด                                  | 27(9.6)                    | 11(40.7)          | 16(59.3)          |                |             |
| คู่                                  | 253(90.4)                  | 75(29.6)          | 178(70.4)         |                |             |
| ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน           |                            |                   |                   | 0.567          | 0.452       |
| ไม่ได้เรียนและประถมศึกษา             | 172(61.4)                  | 50(29.1)          | 122(70.9)         |                |             |
| สูงกว่าประถมศึกษา                    | 108(38.6)                  | 36(33.3)          | 72(66.7)          |                |             |
| รายได้ของครอบครัวต่อปีที่ผ่านมา      |                            |                   |                   | 6.727          | 0.009*      |
| น้อยกว่า 15,000 บาท                  | 61(21.8)                   | 27(44.3)          | 34(55.7)          |                |             |
| มากกว่า 15,001 บาท ขึ้นไป            | 219(78.2)                  | 59(26.9)          | 160(73.1)         |                |             |
| ระยะเวลาในการปลูกข้าวโพด             |                            |                   |                   | 0.001          | 0.970       |
| 0 - 15 ปี                            | 120(42.9)                  | 37(30.8)          | 83(69.2)          |                |             |
| 16 ปี ขึ้นไป                         | 160(57.1)                  | 49(30.6)          | 111(69.4)         |                |             |
| จำนวนครั้งในการปลูกข้าวโพดในรอบ 1 ปี |                            |                   |                   | 0.164          | 0.685       |
| 1 ครั้ง                              | 184(65.7)                  | 58(31.5)          | 126(68.5)         |                |             |
| 2 ครั้ง                              | 96(34.3)                   | 28(29.2)          | 68(70.8)          |                |             |
| พื้นที่ในปลูกข้าวโพด                 |                            |                   |                   | 4.547          | 0.033*      |
| 0 - 20 ไร่                           | 203(72.5)                  | 55(27.1)          | 148(72.9)         |                |             |
| 21 ไร่ ขึ้นไป                        | 77(27.4)                   | 31(40.3)          | 46(53.4)          |                |             |

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ,อายุ,การศึกษา,รายได้,ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด)กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280) (ต่อ)

| ข้อมูลทั่วไป                                                     | จำนวน<br>(n=280)<br>ร้อยละ | ระดับพฤติกรรม     |                   | x <sup>2</sup> | p-value            |
|------------------------------------------------------------------|----------------------------|-------------------|-------------------|----------------|--------------------|
|                                                                  |                            | ระดับต่ำ          |                   |                |                    |
|                                                                  |                            | ถึง               | ระดับสูง          |                |                    |
|                                                                  |                            | ระดับปานกลาง      |                   |                |                    |
|                                                                  |                            | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                |                    |
| ระยะเวลาในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช                             |                            |                   |                   | 0.019          | 0.890              |
| 0 - 15 ปี                                                        | 145(51.8)                  | 44(30.3)          | 101(69.7)         |                |                    |
| 16 ปี ขึ้นไป                                                     | 135(48.3)                  | 42(31.1)          | 93(68.9)          |                |                    |
| จำนวนครั้งในการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชต่อการเพาะปลูกในรอบปี |                            |                   |                   | 1.344          | 0.555 <sup>+</sup> |
| 1 – 10 ครั้ง                                                     | 277(98.9)                  | 86(31.0)          | 191(69.0)         |                |                    |
| มากกว่า11ครั้งขึ้นไป                                             | 3(1.1)                     | 0                 | 3(100)            |                |                    |
| อาการผื่นปกติหรืออาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช  |                            |                   |                   | 7.247          | 0.007*             |
| ไม่เคย                                                           | 179(63.9)                  | 45(25.1)          | 134(74.9)         |                |                    |
| เคย                                                              | 101(36.1)                  | 41(40.6)          | 60(59.4)          |                |                    |

หมายเหตุ <sup>+</sup> = ค่าสถิติ Fisher's exact test

#### 4.1.4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สถิติ Chi square test พบว่า ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ดังตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มตัวอย่าง ( $n = 280$ )

| ระดับความรู้ในการ<br>ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช | จำนวน<br>( $n=280$ )<br>ร้อยละ | ระดับพฤติกรรม                   |              | $\chi^2$ | p-value |
|----------------------------------------------|--------------------------------|---------------------------------|--------------|----------|---------|
|                                              |                                | ระดับต่ำ<br>ถึง<br>ระดับปานกลาง | ระดับ<br>สูง |          |         |
|                                              |                                | จำนวน                           | จำนวน        |          |         |
|                                              |                                | (ร้อยละ)                        | (ร้อยละ)     |          |         |
|                                              |                                |                                 |              | 3.693    | 0.158   |
| ระดับสูง                                     | 88(31.4)                       | 23(26.1)                        | 65(73.9)     |          |         |
| ระดับปานกลาง                                 | 171(61.1)                      | 53(31.0)                        | 118(69.0)    |          |         |
| ระดับต่ำ                                     | 21(7.5)                        | 10(47.6)                        | 11(52.4)     |          |         |

#### 4.1.4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สถิติ Chi square test พบว่า การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ดังตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับการเข้าถึง<br>แหล่งจำหน่ายสารเคมี<br>กำจัดศัตรูพืช | จำนวน<br>(n=280)<br>ร้อยละ | พฤติกรรม                        |              | x <sup>2</sup> | p-value |
|---------------------------------------------------------|----------------------------|---------------------------------|--------------|----------------|---------|
|                                                         |                            | ระดับต่ำ<br>ถึง<br>ระดับปานกลาง | ระดับ<br>สูง |                |         |
|                                                         |                            | จำนวน                           | จำนวน        |                |         |
|                                                         |                            | (ร้อยละ)                        | (ร้อยละ)     |                |         |
|                                                         |                            |                                 |              | 13.351         | 0.001*  |
| ระดับสูง                                                | 4(1.4)                     | 4(100)                          | 0            |                |         |
| ระดับปานกลาง                                            | 96(34.3)                   | 36(37.5)                        | 60(62.5)     |                |         |
| ระดับต่ำ                                                | 180(64.3)                  | 46(25.6)                        | 134(74.4)    |                |         |

#### 4.1.4.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์การรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้ สถิติ Chi square test พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการ  
การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) ส่วนด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กับ พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง (n = 280)

| ระดับ                                                                  | พฤติกรรม                       |                   |                   | x <sup>2</sup> | p-value |
|------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|-------------------|-------------------|----------------|---------|
|                                                                        | จำนวน<br>(n=280)<br><br>ร้อยละ | ระดับต่ำ          | ระดับ             |                |         |
|                                                                        |                                | ถึง               | สูง               |                |         |
|                                                                        |                                | ระดับปานกลาง      |                   |                |         |
|                                                                        |                                | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                |         |
|                                                                        |                                |                   |                   |                |         |
| การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช                      |                                |                   |                   | 0.178          | 0.673   |
| ระดับปานกลาง                                                           | 17(6.1)                        | 6(35.3)           | 11(64.7)          |                |         |
| ระดับสูง                                                               | 263(93.9)                      | 80(30.4)          | 183(69.6)         |                |         |
| การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช                       |                                |                   |                   | 0.523          | 0.469   |
| ระดับปานกลาง                                                           | 118(42.1)                      | 39(33.10)         | 79(66.90)         |                |         |
| ระดับสูง                                                               | 162(57.9)                      | 47(29.0)          | 115(71.0)         |                |         |
| การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช |                                |                   |                   | 11.839         | 0.001*  |
| ระดับต่ำถึงปานกลาง                                                     | 29(10.4)                       | 17(58.6)          | 12(41.4)          |                |         |
| ระดับสูง                                                               | 251(89.6)                      | 69(27.5)          | 182(72.5)         |                |         |
| การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช            |                                |                   |                   | 4.102          | 0.129   |
| ระดับต่ำ                                                               | 24(8.6)                        | 3(12.5)           | 21(87.5)          |                |         |
| ระดับปานกลาง                                                           | 183(65.4)                      | 59(32.2)          | 124(67.8)         |                |         |
| ระดับสูง                                                               | 73(26.1)                       | 24(32.9)          | 49(67.1)          |                |         |

## 4.2 อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกรที่ปลูกข้าวโพด ตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross sectional study) มีวัตถุประสงค์ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ความรู้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ของเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกข้าวโพดและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ความรู้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกข้าวโพดของเกษตรกร ตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 280 ราย สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

### 4.2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

#### 4.2.1.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 60.4 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 51 – 60 ปี ร้อยละ 51.8 อายุเฉลี่ย  $49.66 \pm 7.33$  อายุสูงสุด 60 ปี อายุต่ำสุด 26 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส/แยกกันอยู่ ร้อยละ 90.4 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 60.7 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี มากกว่า 25,000 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 49.6 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ย 16-20 ปี ร้อยละ 23.6 โดยระยะเวลาในการปลูกข้าวโพดเฉลี่ย  $18.90 \pm 10.02$  สูงสุด 42 ปี ต่ำสุด 1 ปี จำนวนครั้งการปลูกข้าวโพดในรอบ 1 ปี จำนวน 1 ครั้ง ร้อยละ 65.7 มีพื้นที่ในการเพาะปลูกข้าวโพดสูงสุด 1 - 10 ไร่ ร้อยละ 37.5 พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเฉลี่ย  $16.70 \pm 9.99$  สูงสุด 50 ไร่ ต่ำสุด 1 ไร่ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเพาะปลูกข้าวโพด 6 – 10 ปี ร้อยละ 27.5 ประสบการณ์ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการเพาะปลูกข้าวโพดเฉลี่ย  $16.70 \pm 8.94$  สูงสุด 40 ปี ต่ำสุด 1 ปี มีการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชต่อการเพาะปลูกข้าวโพดใน 1 ปี จำนวน 1 – 5 ครั้ง ร้อยละ 94.6 และส่วนใหญ่ไม่เคยมีอาการผิดปกติหรืออาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 63.9 ส่วนผู้ที่มีอาการผิดปกติ ร้อยละ 36.1 อาการผิดปกติที่พบมากที่สุดได้แก่ วิงเวียนศีรษะ มึนงง ปวดศีรษะ ร้อยละ 21.1 รองลงมาคือ แสบจุก คอแห้ง เจ็บคอ ร้อยละ 19.3 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุเพ็ญศรี เบ้าทอง (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูกมะเขือเทศในเขต พื้นที่บ้านลาดนาเพียง ตำบลสาวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 51.8 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 78.9 และสอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ลดา ภิรมย์จิตร (2557) ที่ศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้

สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบ้านนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 67.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 40 - 60 ปี ร้อยละ 52.1 และ อายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 50.6 และส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 52.4

#### 4.2.1.2 ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 61.1 คะแนนความรู้เฉลี่ย เท่ากับ  $10.20 \pm 2.10$  คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุเพ็ญศรี เบ้าทอง (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูกมะเขือเทศในเขต พื้นที่บ้านลาดนาเพียง ตำบลสวะถี อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 48.8 ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. จึงทำให้มีความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งหากจะพิจารณารายประเด็นคำถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบถูกมากที่สุด คือ หลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกครั้งควรอาบน้ำฟอกสบู่ ให้สะอาดทันที ร้อยละ 95.0 และ และถ้าหากจะพิจารณารายประเด็นคำถามยังพบข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด คือ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีความเป็นพิษรุนแรงที่สุดในการกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 82.5 รองลงมาคือ การผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณที่มากกว่าฉลากกำหนดไว้ ทำให้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้มข้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีฤทธิ์ในการทำลายศัตรูพืชได้ดีขึ้น ร้อยละ 73.6 จึงอภิปรายเพิ่มได้ว่า สาเหตุที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบคำถามข้อนี้ผิดอาจเนื่องมาจากความเข้าใจผิดในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเนื่องจากเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างยังคงไม่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้อง สอดคล้องกับการศึกษาของ สุเพ็ญศรี เบ้าทอง ( 2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเพาะปลูกมะเขือเทศในเขต พื้นที่บ้านลาดนาเพียง ตำบลสวะถี อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ในข้อคำถามที่ตอบผิดมากที่สุดคือ ข้อคำถามที่ว่า การผสมสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้มีประสิทธิภาพสูงควรผสมให้เข้มข้นกว่าที่ฉลากระบุ ร้อยละ 58.4

#### 4.2.1.3 การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

จากการศึกษาระดับของการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับต่ำ ซึ่งหมายถึงกลุ่มตัวอย่างไม่เคยปฏิบัติหรือได้รับการสนับสนุนให้เข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ได้รับการผูกสัญญากับบริษัทรับซื้อผลผลิตเกี่ยวกับ

การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของบริษัทผู้รับซื้อ ร้อยละ 90.3 รองลงมาคือ ไม่เคยได้รับการสนับสนุนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายจากผู้รับซื้อผลผลิต ร้อยละ 71.8 และตัวแทนจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเคยนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายให้ท่านที่บ้านของท่าน ร้อยละ 62.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ ท่านสามารถซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ โดยเดินทางไปซื้อสะดวก และหาซื้อได้ง่าย ร้อยละ 48.6 รองลงมาคือ เคยได้รับการสนับสนุนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมาใช้โดยไม่มีค่าใช้จ่ายจากผู้รับซื้อผลผลิต 8.2 ซึ่งทั้งนี้อาจเนื่องจากพื้นที่ตำบลสถานเป็นตำบลที่อยู่ห่างไกลจากตัวอำเภอจึงทำให้การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อย และผู้จำหน่ายเข้าถึงกลุ่มเกษตรกรได้ยาก จึงทำให้มีการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายในระดับต่ำ แตกต่างจากการศึกษาของ สุเพ็ญศรี เบ้าทอง (2555) ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่เพาะปลูกมะเขือเทศ บ้านลาดนาเพียง ตำบลสวะถี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าเกษตรกรมีการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีในระดับสูง โดยมีการผูกพันระยะสัญญากับบริษัทผู้รับซื้อ และตัดสินใจในการเลือกซื้อสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต ร้อยละ 97.6 และการศึกษาของจิรภา จำศีล (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่พบว่าเกษตรกรมีการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีในระดับสูง เนื่องจากมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำหน่ายร้านค้าในชุมชน ร้อยละ 81.25 และจัดซื้อจากสหกรณ์ตำบลบ้านเสด็จ ร้อยละ 70.22

## 4.2.2 ปัจจัยด้านแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ

### 4.2.2.1 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 93.9 เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดคือ ท่านอาจมีโอกาสเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงควรมีการตรวจเลือดเพื่อหารสารพิษในร่างกายปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 93.2 รองลงมาคือ ท่านอาจเกิดอาการแพ้พิษสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ถ้าไม่สวมใส่อุปกรณ์การป้องกัน ร้อยละ 84.6 และ การฉีดพ่นสารเคมีกำจัดแมลงกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้ง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยมากกว่าผู้ที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยครั้ง ร้อยละ 78.2 ซึ่งอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ และได้รับการตรวจหาสารเคมีในเลือดจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จึงทำให้เกิดความ

ตระหนักในการตรวจเลือดเพื่อหาสารพิษในร่างกาย สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา เทิดไพรพนาวลัย (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชในระดับสูง ร้อยละ 93.60 และเมื่อพิจารณาในรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คือ ท่านอาจจะเกิดอาการแพ้พิษสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชได้ ถ้าไม่มีการใช้อุปกรณ์การป้องกัน ร้อยละ 91.58 และการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดแมลงกำจัดศัตรูพืชบ่อยครั้งจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจากสารพิษมากกว่าผู้ที่ใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชน้อยครั้ง ร้อยละ 80.81

#### 4.2.1.2 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 57.9 เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด คือ สารเคมีกำจัดศัตรูพืชนอกจากจะเกิดอันตรายแก่ผู้ฉีดพ่นแล้ว ยังส่งต่อสมาชิกในครอบครัวได้หากมีการจัดเก็บและการกำจัดไม่ถูกต้อง ร้อยละ 86.8 รองลงมาคือ ถ้าได้รับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมากท่านมีโอกาสแพ้พิษจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ ร้อยละ 80.4 และ การมีสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสะสมในร่างกายจะทำให้เกิดการเจ็บป่วยเรื้อรัง ร้อยละ 66.1 อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างเป็นเกษตรกรผู้ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้รับความรู้และคำแนะนำถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจากสื่อต่างๆ จึงทำให้มีการรับรู้ความรุนแรงของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา เทิดไพรพนาวลัย (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ด้านการรับรู้ความรุนแรงจากการใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชในระดับสูง ร้อยละ 66.33

#### 4.2.1.3 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง

พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 89.6 เมื่อพิจารณาการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดคือ ถ้าท่านสวมใส่ชุดอุปกรณ์ป้องกันตนเองขณะใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจะช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ร้อยละ 87.2 รองลงมาคือ การมีความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำให้ท่านรู้วิธีป้องกันตนเองจากอันตรายของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ ร้อยละ 86.4 และถ้าท่านเก็บสารเคมีกำจัดศัตรูพืช หรือมีการทำลายบรรจุภัณฑ์อย่างถูกวิธี จะช่วยลดการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของท่านและบุคคลในครอบครัวได้ ร้อยละ 83.9 สอดคล้องกับการศึกษาของ วิทยา เทิดไพรพนาวลัย (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชและระดับเอ็นไซม์โคลีนเอสเตอเรส ของเกษตรกรบนพื้นที่สูง ตำบลบ้านหลวง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความรู้ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในระดับสูง ร้อยละ 85.19 และเมื่อพิจารณาในรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบมากที่สุด คือ การใช้สารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชช่วยทำให้ท่านรู้วิธีอันตรายได้ ร้อยละ 91.58 และสอดคล้องกับการศึกษาของ จิรภา จำศีล (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า ความเชื่อในประโยชน์ของการป้องกันตนเองอยู่ในระดับสูง

#### 4.2.1.4 แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับการรับรู้แบบแผนสุขภาพต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 65.4 สอดคล้องกับการศึกษาของ อรุณี จันไชยชนะ (2552) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเกษตรที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.8 เมื่อพิจารณาการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุดคือ ท่านไม่ควรสูบบุหรี่หรือหลังการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทันที ควรทำความสะอาดร่างกายก่อน ร้อยละ 86.8 รองลงมาคือ ท่านใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชขณะทำการฉีดพ่นทุกครั้ง ถึงแม้จะทำให้ท่านรู้สึกไม่คล่องตัว หรืออึดอัด ร้อยละ

66.4 ส่วนข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชน้อยคือ ท่านไม่สามารถซื้ออุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ เนื่องจากมีราคาแพง ร้อยละ 21.8 อาจเป็นเพราะเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญของอุปกรณ์ในการป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมี จึงคิดว่ามีราคาที่แพงไม่สามารถซื้อได้

#### 4.2.3 พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ผลจากการศึกษาระดับพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างพบว่า พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 69.3 อาจพิจารณาได้ว่าเมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลางและสูง จึงส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมในการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูงตามมาด้วย ซึ่งความรู้มีผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อธิบายได้ว่าพฤติกรรมสุขภาพจะดีหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจ และ เจตคติ ของแต่ละบุคคล (พันธัญญ์ ไชยแก้ว, 2551) สอดคล้องกับการศึกษาของ พิมพ์ลดา ภิรมย์จิตร (2557) ที่ศึกษา ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรบ้านนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าเกษตรกรบ้านนาเหล่า อำเภอนาวัง จังหวัดหนองบัวลำภู มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 90.6 สอดคล้องกับการศึกษาของเสาวลักษณ์ กิตติมา, (2557) ที่ศึกษา พฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรปลูกกล้วยบ้านสบเมย ตำบลทาชุมเงิน ตำบลแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 61.20 และสอดคล้องกับการศึกษาของจิราภา จำศีล (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอมือง จังหวัดลำปาง พบว่า เกษตรกรมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องในระดับสูง ร้อยละ 61.76 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเป็นรายข้อ พบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมากที่สุด คือ หลังฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชท่านแจ้งบุคคลในครอบครัวไม่ให้เข้าไปในบริเวณที่ฉีดพ่นเสร็จใหม่ ร้อยละ 94.6 รองลงมาคือ ขณะฉีดพ่นสารเคมีท่านจะอยู่เหนือทิศทางลม ร้อยละ 85.7 และท่านตรวจสอบอุปกรณ์ และเครื่องมือก่อนการฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 85.4

#### 4.2.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในการปลูกข้าวโพดของเกษตรกร ตำบลสถาน อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ, อายุ, การศึกษา, รายได้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด, การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัด และการเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยใช้สถิติ Chi square test และ Fisher's exact test พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้, ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด (พื้นที่ทำการเพาะปลูก) การเจ็บป่วยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) และแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ )

รายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงนั้นมีความสามารถซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีได้อย่างครบชุด และสามารถซื้ออุปกรณ์ในการป้องกันที่ได้มาตรฐานมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีที่ดีกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ซึ่งทำให้รายได้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรธิรัฐ พจนสุนทร (2554) ที่ได้ศึกษา ความรู้และความต้องการความรู้ในการเลือกและการใช้สารเคมีเกษตรกรผู้ปลูกส้ม อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจ รายได้ และหนี้สิน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของอรุณี จันไชยชนะ (2552) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเกษตรที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า รายได้ของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ )

ประสบการณ์ในการปลูกข้าวโพด (พื้นที่ทำการเพาะปลูก) มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนน้อย มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่ในการเพาะปลูกมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มตัวที่มีพื้นที่ทำการเพาะปลูกข้าวโพดจำนวนน้อยมีความระมัดระวัง และมีการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ดีกว่า เนื่องจากการมีพื้นที่เพาะปลูกน้อยจึงทำให้ไม่มีความเร่งรีบ ไม่ต้องใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจำนวนมาก และระยะเวลานานในการใช้สารเคมี ส่วนในกลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่จำนวนมาก มีความการที่ต้องใช้สารเคมีจำนวนมาก มีระยะเวลาใน

การใช้และสัมผัสสารเคมีเป็นเวลานานอาจทำให้มีความความประมาท ไม่ระมัดระวังในการใช้สารเคมี จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่เพาะปลูกน้อยมีพฤติกรรมในการใช้สารเคมีที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีพื้นที่มาก สอดคล้องกับการศึกษาของ ฤชอร วรณะ และคณะ (2557) ที่ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกพริก ตำบลขึ้นชม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดมหาสารคาม และสอดคล้องกับการศึกษาของ ตั้ม บุญรอด และ วิชชาดา สิมลา (2555) ที่ศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในตำบลแหลมโดนด อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง และสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกวรรณ พันธมาศ และ วชิร ศรีทอง (2559) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลโปธิ์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในส่วนของจำนวนพื้นที่ในการเพาะปลูก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) นอกจากนี้ยังพบว่าการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีอาการผื่นแพ้หรืออาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีที่ดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เคยมีอาการผื่นแพ้ อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีอาการผื่นแพ้มีความตระหนัก และมีความระมัดระวังในการใช้สารเคมีมากกว่า จึงทำให้ไม่มีอาการอาการเจ็บป่วยหลังจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ส่วนการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีการเข้าถึงสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้น้อย จึงทำให้มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่มีความหลากหลาย เช่น การที่ไม่ต้องผสมสารเคมีหลากหลายชนิดเหมือนสารเคมีชนิดใหม่ๆ จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเคยชินกับการป้องกันตนเองกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างที่เคยใช้เป็นประจำอยู่แล้ว จึงทำให้การเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช สอดคล้องกับการศึกษาของสุเพ็ญศรี เบ้าทอง (2555) ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรที่เพาะปลูกมะเขือเทศ บ้านลาดนาเพียง ตำบลสวะถี อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ที่พบว่าการเข้าถึงแหล่งจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยการรับสัญญาณกับบริษัทรับซื้อผลผลิต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.001$ )

ส่วนด้านแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ พบว่า แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าการปฏิบัติตนในการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช มีประโยชน์ต่อ

สภาวะสุขภาพของตนเอง ซึ่งตรงตามทฤษฎีแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ที่ได้กล่าวว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ของการป้องกันโรคนั้นมีประสิทธิภาพในการป้องกัน ซึ่งเมื่อบุคคลรับรู้ว่ามีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคและรับรู้ว่ามีโรคนั้นมีความรุนแรงพอที่จะทำให้เกิดอันตรายหรือผลเสียต่อตนเองแล้ว บุคคลนั้นจะแสวงหาวิธีที่จะป้องกันไม่ให้เกิดโรคและหลีกเลี่ยงการเกิดโรคนั้นๆ (พรธีรวัชร พจนสุนทร, 2554) สอดคล้องกับการศึกษาของอรุณี จันไชยชนะ (2552) ที่ได้ศึกษา พฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการเกษตรที่ปลูกสตรอเบอร์รี่ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประโยชน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการสัมผัสสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

อย่างไรก็ตาม พบว่า ส่วนปัจจัยบุคคลด้านอื่นๆ เช่น เพศ, อายุ, สถานภาพ, การศึกษา, ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) อาจเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ระหว่าง 41 - 56 ปี มีสถานภาพสมรส การศึกษาส่วนใหญ่ จบระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งอาจเนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลนี้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีความแตกต่างกันทางด้านพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงทำให้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ส่วนปัจจัยแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การรับรู้ความรุนแรงในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และการรับรู้อุปสรรคในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ ) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ จีรภา จำศีล (2555) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ ของเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด ตำบลบ้านเสด็จ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่พบว่า ปัจจัยแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ด้าน การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง และการรับรู้อุปสรรค มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและสัตว์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p\text{-value} < 0.05$ )